

2011

DEKLARÁCIA ROVNOPRÁVNEHO RODIČOVSTVA

Návrh legislatívnych zmien v oblasti
porozchodovej starostlivosti o deti

| **Liga Otcov**

DEKLARÁCIA ROVNOPRÁVNEHO RODIČOVSTVA

*Čo je dobré pre oboch rodičov,
je dobré aj pre dieťa.
Čo je dobré pre dieťa sú obaja rodičia.
(škandinávsky model opatrovníctva)*

Preambula

Keďže

- I. medzinárodné dohovory, Ústava i zákony SR zaručujú **deťom** právo na rodičovskú zodpovednosť, ktorá je rovnaká pre obidvoch rodičov,
- II. medzinárodné dohovory, Ústava i zákony SR zaručujú **rodičom rovnaké** práva aj povinnosti,
- III. jedným zo **základných práv každého dieťaťa** je právo na časovo i kvalitatívne rovnomernú **starostlivosť oboch rodičov**,
- IV. dieťa má právo poznať **oboch** rodičov a rozvíjať s nimi **plnohodnotný vzťah**,
- V. zánik manželstva či partnerstva **nie je možné** stotožňovať **so zánikom rodičovských práv**,
- VI. ak sa rodičia nevedia dohodnúť, dieťa má právo na to, aby sa **obidvaja rodičia rovnako** spolupodielali na jeho výchove,
- VII. v SR je dieťa zverované do osobnej starostlivosti takmer vždy matke, a **práva detí na dvoch rovnocenných rodičov sú porušované**,
- VIII. v dôsledku takejto straty jedného rodiča, ktorý sa nemôže rovnoprávne podieľať na výchove dieťaťa, **nesmierne trpí dieťa i rodič**, ktorému sú jeho práva upierané,
- IX. **štát nesmie** právo detí na rovnomernú starostlivosť obidvoch rodičov bezdôvodne **obmedzovať**,
- X. matky aj **otcovia** sú **rovnoprávnymi rodičmi**, v prípade, že majú po rozchode obaja záujem o osobnú starostlivosť, dieťa má byť zverené do **striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov**,

preto navrhujeme:

I.
Zmeny v zákone o rodine

1. Zaviest' striedavú osobnú starostlivosť ako základný štandard pri úprave výkonu rodičovských práv a povinností.
2. V prípade, ak striedavá osobná starostlivosť nie je možná, obmedziť zasahovanie rodiča, ktorému bolo dieťa zverené do osobnej starostlivosti do výkonu rodičovských práv druhého rodiča.
3. Neodôvodnený nesúhlas rodiča so striedavou osobnou starostlivosťou, alebo čo najširšie upraveným stykom označiť ako konanie v rozpore so záujmom dieťaťa.
4. Zadefinovať pojem záujem dieťaťa.
5. Upraviť explicitne výkon rodičovských práv v prípade striedavej osobnej starostlivosti.
6. Eliminovať bránenie styku s dieťaťom druhému rodičovi, ktorý nemá dieťa v osobnej starostlivosti v prípade inak upraveného styku.
7. Ustanoviť súhlas druhého rodiča v prípade, že sa jeden z rodičov chce presťahovať a de facto tým obmedziť styk druhého rodiča s dieťaťom, v prípade jeho nesúhlasu dieťa ponechať v pôvodnom prostredí zmenou zverenia do osobnej starostlivosti tohto druhého rodiča.
8. Nezáujem dieťaťa o rodiča vo veku do 12 rokov riešiť ako Syndróm zavrhnutého rodiča (PAS) a zároveň vytvoriť metodický postup pre riešenie prípadov detí, ktoré sú postihnuté Syndrómom zavrhnutého rodiča.
9. Zaviest' povinnú mediáciu v prípade, ak sa rodičia nedohodnú na výkone rodičovských práv a povinností, neúčast' na mediácii hodnotiť ako konanie proti záujmom dieťaťa.
10. Upraviť zákonom podmienky výpočtu výživného podľa pomeru počtu dní, ktoré je dieťa v starostlivosti u druhého rodiča.
11. Upraviť výkon rodičovských práv pre rodiča, ktorému dieťa nebolo zverené, tak aby ich mohol vykonávať rovnoprávne s rodičom, ktorému bolo dieťa zverené do osobnej starostlivosti, ak o takýto výkon má záujem.

12. Zmeniť podmienky získania cestovného pasu pre maloleté dieťa, resp. zápisu do pasu rodiča, tak aby zápis, resp. vydanie cestovného pasu rodičovi nebolo založené na svojvôli rodiča, ktorý má dieťa v osobnej starostlivosti.

II.

Zmeny v Občianskom súdnom poriadku

13. Doplniť povinnosť nariadenia predbežného opatrenia o zverení maloletého dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti počas konania o určení práv a povinností k dieťaťu.
14. Skrátiť dĺžku konania vo veciach maloletých.
15. Zefektívniť výkon súdneho rozhodnutia vo veciach starostlivosti o maloletých, aby rodičia boli v prípade bránenia v styku rýchlejšie postihovaní.
16. Ustanoviť povinnosť odôvodnenia predbežného opatrenia aj v prípade, ak súd návrhu na jeho nariadenie vyhovie.
17. Zaviesť paušálnu odmenu pre advokáta v prípade určitých konaní vo veciach maloletých.
18. Zmeniť faktické postavenie účastníkov v konaniach s maloletými v súdnej sieni, tak aby kolízny opatrovník sedel pri sudcovi.
19. V spolupráci s odborníkmi presadiť koncepčnú zmenu súdnictva, ktorá by vytvorila osobitné rodinné súdy.
20. Zaviesť interaktívnu spoluprácu viacerých profesií (sudcov, advokátov, sociálnych pracovníkov, psychológov), tak aby rodičia dospeli čo najrýchlejšie k vzájomnej dohode o úprave výkonu rodičovských práv a povinností.

III.

Zmeny súvisiacich zákonov

21. V súvislosti so zavedením striedavej osobnej starostlivosti ako štandardu navrhujeme novelizovať i súvisiace zákony – spresniť pravidlá vyplácania príspevku pri narodení, prídavku na deti, uplatňovanie si daňového bonusu a iné.
22. Zaviesť povinnú návštevu kolízneho opatrovníka ešte pred prvým pojednávaním u obidvoch rodičov a povinnosť vypracovať príslušný návrh/vyjadrenie na súd písomne.
23. V súvislosti so zmenami navrhovanými vo vyššie uvedených bodoch navrhujeme novelizovať i niektoré súvisiace ustanovenia Trestného zákona.

IV. Odôvodnenie navrhovaných zmien

1. Striedavá osobná starostlivosť ako štandard

Striedavá osobná starostlivosť by nemala byť doplnkovým spôsobom starostlivosti o dieťa tam, kde je u rodičov vôľa dohodnúť sa na takejto forme starostlivosti, ale primárnym predpokladom starostlivosti v prípade, ak rodičia spolu nežijú. Štát by mal v prvom rade **podporovať zachovanie plnohodnotného vzťahu dieťaťa k obom rodičom**. Nie je možné podmieňovať získanie striedavej starostlivosti dokazovaním rodičovskej spôsobilosti, ale naopak zúženie styku, zákaz styku, či iné obmedzenie rodičovských práv je potrebné patrične odôvodniť a preskúmať.

Článok 18 Dohovoru o právach dieťaťa dáva **povinnosť štátu vnútornými právnymi normami zabezpečiť** zásadu, že **obidvaja rodičia majú spoločnú zodpovednosť** za výchovu a starostlivosť o dieťa. Ak majú mať **obaja rodičia zodpovednosť**, musia mať aj **obaja rodičia mandát túto zodpovednosť naplňovať**. Zodpovednosť za výchovu nemožno žiadať od rodiča, ktorý nemá reálny mandát pôsobiť na dieťa výchovne. Párnovíkendové stretnutia rodiča s dieťaťom nie sú ani o starostlivosti, ani o výchove – za niekoľko málo hodín víkendu jednoducho nie je možné realizovať žiadnu relevantnú výchovu, resp. riadnu (každodennú) starostlivosť.

Ak zákon jasne definuje rovnosť rodičov v právach a povinnostiach, tak súd pri záujme oboch rodičov o starostlivosť o dieťa a vytvorených podmienok na oboch stranách by mal mať v takomto prípade postačujúci dôvod na rozhodnutie o striedavej osobnej starostlivosti.

2. Obmedzenie možnosti zásahov rodiča do výkonu rodičovských práv druhého rodiča

V prípade rozhodnutia jedného z rodičov, že o striedavú starostlivosť nemá záujem, prípadne má záujem dokonca obmedziť styk s dieťaťom, štát ho k takémuto styku nemôže nútiť, pokiaľ si plní vyživovaciu povinnosť. Vždy sa tak však má diať na základe rozhodnutia rodiča, ktorý sám zväží svoje schopnosti a možnosti. Rodičovi, ktorému nie je dieťa zverené do osobnej starostlivosti by mal byť styk upravený podľa jeho prejavenej záujmu a sám by si mal zvoliť, o koľko dní mesačne sa chce pripraviť o rodičovskú starostlivosť a zodpovednosť. **Rodič, ktorému bolo dieťa zverené do osobnej starostlivosti nemá právo zasahovať do rodičovských práv druhého rodiča a obmedzovať jeho práva.**

Na obmedzenie práva dieťaťa na oboch rodičov musia byť explicitne definované **zákonné dôvody**. Je to buď vlastný nezáujem, alebo vlastná vôľa a žiadosť rodiča (nie druhého rodiča) zúžiť styk s dieťaťom, vážne psychopatologické správanie potvrdené súdnym znalcom, alkoholizmus, prostitúcia, násilné správanie, narkománia, absencia vhodného vlastného bývania, nikdy by sa tak nemalo diať len na návrh druhého rodiča.

3. Rozpor so záujmom dieťaťa

Na nesúhlas je možné prihliadať len v prípade, ak by striedavá osobná starostlivosť ohrozila záujem a potreby dieťaťa. **Neodôvodnený nesúhlas jedného z rodičov o striedavú osobnú starostlivosť je nutné postaviť do antidiskriminačnej roviny a snahu o vytlačenie druhého rodiča z výchovného procesu a ako také by malo byť postihované sankciami.** V takom prípade by sa obmedzenie styku malo riadiť takými istými pravidlami, ako pri odobratí dieťaťa do náhradnej starostlivosti (najmä podmienky, za ktorých sa tak môže stať).

4. Pojem záujem dieťaťa

Je potrebné definovať pojem záujem dieťaťa, na ktorý sa odvoláva každý rozsudok, týkajúci sa úpravy práv a povinností k maloletému dieťaťu. Zatiaľ nie je definované, čo vlastne záujem a potreby dieťaťa sú, pričom jedným zo základných záujmov podľa Medzinárodného dohovoru o právach dieťaťa je **právo na pravidelný a neobmedzený styk s oboma rodičmi.** Dohovor o právach dieťaťa, článok 18: „Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru musia vynaložiť maximálne úsilie na to, aby bola uznaná zásada, že **obidvaja rodičia majú spoločnú zodpovednosť za výchovu a starostlivosť o dieťa.** Základným zmyslom ich starostlivosti musí byť pritom najlepší záujem dieťaťa.“ V praxi je záujem dieťaťa vždy posudzovaný individuálne, je však potrebné, aby legislatíva reflektovala tento stav a aspoň orientačne expressis verbis ustanovila kritéria, podľa ktorých sa záujem dieťaťa stanovuje.

5. Explicitná úprava výkonu rodičovských práv v prípade striedavej osobnej starostlivosti

Od zavedenia striedavej osobnej starostlivosti prax ukázala, že je potrebné explicitne upraviť niektoré otázky výkonu rodičovských práv, ako napríklad otázku bydliska, lekára, školy a iné. Na bydlisku, škole, lekárovi a iných podstatných veciach sú povinní dohodnúť sa obaja rodičia a informovať o tom súd a príslušné úrady; v prípade, že sa nedohodnú, rozhodne súd. Je potrebné definovať určité pravidlá pre styk s dieťaťom, upraviť otázku rozhodovania o dieťati, a zároveň upraviť rozhodovanie v bežných a dôležitých veciach. Zároveň navrhujeme predefinovať pojem zákonného zástupcu dieťaťa.

6. Eliminácia bránenia v styku s druhým rodičom

Veľmi často sa stretávame s prípadmi, že rodič disponuje rozsudkom s upraveným stykom, avšak druhý rodič, ktorému bolo dieťa zverené do osobnej starostlivosti mu v tom bráni. Rodič, ktorý postupuje týmto spôsobom nielenže bráni druhému rodičovi v styku s dieťaťom, ale čo je najdôležitejšie, **bráni vlastnému dieťaťu stretávať sa a rozvíjať vzťahy aj s druhým rodičom a upiera mu jedno z jeho základných**

práv. Niektoré z navrhovaných zmien v tejto súvislosti sú opísané aj v bode 15. Väčšinou môže byť úmyslom získať neoprávnené výhody pri rozvoze a rozhodovaní o zverovaní detí do výchovy.

Navrhujeme stanoviť zákonnú povinnosť náhradných termínov, pre ktoré by bolo tiež možné žiadať súdny výkon rozhodnutia v prípade nedobrovoľného plnenia (s nadväzujúcou úpravou v Občianskom súdnom poriadku), podobne ako pri „bežných“ termínoch. Opäť môžeme predpokladať, že ak druhý rodič bude musieť odoprené stretnutia nahradiť, radšej **nebude brániť styku druhého rodiča s dieťaťom v určenom čase**. Toto by platilo aj v prípade, ak rodič odmietol vydať dieťa z dôvodu, že je choré – ak dieťa je schopné pohybu (t. j. nie je veľmi ťažko choré), aj druhý rodič mu dokáže rovnako dobre podať lieky a postarať sa o neho, preto ani **bežná** choroba dieťaťa nie je dôvod k odmietnutiu styku. V prípade dlhodobej vážnej choroby by rodič mohol realizovať styk v bydlisku dieťaťa, či v zdravotníckom zariadení.

Navrhujeme definovať neumožňovanie styku druhému rodičovi s dieťaťom, ktorého následkom je syndróm zavrhnutého rodiča ako **trestný čin týrania blízkej a zverenej osoby** (zmena Trestného zákona) a zaviesť trestnosť tohto bránenia v styku aj ako trestný čin zneužívania dieťaťa. Navrhujeme taktiež definovať bránenie v styku s dieťaťom ako **trestný čin týrania blízkej osoby**, kde poškodeným je druhý rodič.

7. Sťahovanie rodičov

V súčasnej dobe je bežné, že sa rodič, ktorý má dieťa v osobnej starostlivosti presťahuje do iného, často vzdialeného mesta a tým prakticky znemožní dieťaťu stykať sa s druhým rodičom, alebo je styk možný vo veľmi obmedzenej miere, čím dieťa tohto rodiča stráca. Navrhujeme preto, aby sa rodič v prípade, že má dieťa v osobnej starostlivosti s upraveným stykom s druhým rodičom, alebo v striedavej osobnej starostlivosti, nemohol bez písomného vopred daného súhlasu druhého rodiča presťahovať do iného mesta nad okruh 30 km, od mesta, v ktorom býva spolu s dieťaťom. V prípade, ak by o tomto presťahovaní rozhodoval v prípade nesúhlasu jedného rodiča súd, **do doby rozhodnutia súdu by presťahovanie taktiež nebolo možné**. V tomto prípade sú základné ľudské práva slobody pohybu a práva na prácu obmedzené právami dieťaťa – je to zodpovednosť, ktorá prichádza s voľbou stať sa rodičom. **Nikoho nemožno nútiť, aby zotrval, alebo pracoval na určenom mieste, avšak dôsledkom takéhoto konania by bol dobrovoľne obmedzený styk s dieťaťom sťahujúceho sa rodiča ak sa s druhým rodičom nedohodne inak**.

8. Syndróm zavrhnutého rodiča

Syndróm zavrhnutého rodiča (Parental Alienation Syndrome – PAS) popísal v 80. rokoch minulého storočia ako prvý R. Gardner, ktorý pod tento pojem zahrňuje popudzovanie dieťaťa jedným rodičom proti druhému.

O syndróme zavrhnutého rodiča hovoríme vtedy, ak dôjde k vypestovaniu nekompromisne kladného vzťahu dieťaťa k jednému – tomu dobrému, milovanému rodičovi a súčasne k nekompromisnému zavrhnutiu druhého rodiča, toho zlého,

nenávideného. **Vyvolanie tohto syndrómu je jednoznačne vážnym ohrozením správnej výchovy dieťaťa a konaním proti jeho záujmom.**

Skúsenosť hovorí, že ak sa jeden rodič (alebo iná osoba) rozhodne dieťa pripraviť o druhého, nič mu v tom nezabráni. Gardner používa priamo pojem programovanie dieťaťa, čím rozumie „proces, kedy je dieťaťu voči rodičovi vštepovaný odpor a kritika, ktoré sú neoprávnené alebo prehnané“. Programujúci rodič (alebo iná programujúca osoba) prispieva k odcudzeniu dieťaťa nielen vedome, ale i podvedome. Navyše sa na rozvoji syndrómu podieľa i samo dieťa, nezávisle na rodičoch. **Významnú úlohu tu hrá i prostredie a rodina, v ktorej dieťa žije.** Podľa Bakaláre sú programujúcimi rodičmi vo väčšine prípadov ženy (iba 6 % otcov dostane po rozvode deti do opatery), ktoré otca v očiach dieťaťa ohovárajú a osočujú. Programujúci rodič (alebo iná programujúca osoba) sa o zavrňovanom rodičovi vyjadruje tak, že všetko čo s ním súvisí je zlé, škodlivé až nebezpečné. Záber je široký – nielen prítomnosť, ale vlastne všetko v minulosti bolo zlé, a v budúcnosti by bolo lepšie, keby zavrňovaný rodič úplne zmizol zo scény.

Navrhujeme prijať také **legislatívne zmeny, ktoré by napomáhali prevencii Syndrómu zavrňutého rodiča v zmysle Dohovoru o právach dieťaťa, podľa ktorého obidvaja rodičia majú spoločnú zodpovednosť za výchovu a rozvoj dieťaťa** – v takýchto prípadoch nariadiť psychologické vyšetrenie, uložiť výchovné opatrenia, expressis verbis zakotviť, že nezáujem dieťaťa nie je dôvod na obmedzenie styku. Navrhujeme, aby neboli zo skúmania vzťahov v rodine a rozhodovania o nej vyňatí starí rodičia a iní príbuzní, najmä ak sa jeden z rodičov sťažuje na ich nevhodné alebo neoprávnené zasahovanie do života rodiny a ich vzťahov. Takýto postup je absurdný, najmä keď vidíme ako ľahko súdy aj bez serióznych dôvodov obmedzia styk dieťaťa s vlastným rodičom.

9. Mediácia

Dohoda rodičov by mala byť vždy prvoradá a intervencia štátu ultima ratio. Z tohto dôvodu navrhujeme, aby v prípade v konaniach o úprave styku s maloletým dieťaťom **súd nariadil vždy mediáciu, s určitou lehotou.** Mediátor by mal byť vybraný elektronickou formou zo zoznamu mediátorov, ktorí sa zaoberajú riešením sporov v tejto oblasti. Zoznam takýchto mediátorov by mal mať súd povinne k dispozícii a dať ich k dispozícii na vyžiadanie ktorémukoľvek účastníkovi konania. Zároveň by existovala alternatívna možnosť využitia poradenstva a mediácie na referáte poradensko-psychologických služieb na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny v obvode ich bydliska.

V prípade, že by sa do tejto lehoty rodičia nedokázali prostredníctvom mediátora dohodnúť, nasledovalo by rozhodnutie súdu. Dohodu, ku ktorej by rodičia prostredníctvom mediátora dospeli, by súd schválil tak ako súčasnú klasickú dohodu. V úlohe mediátora by mohli prípadne vystupovať aj právni zástupcovia rodičov, alebo aspoň jeden z nich. **Neochota jedného z rodičov dohodnúť sa by mala byť dôsledne posudzovaná ako konanie v rozpore so záujmom dieťaťa.**

10. Výživné

Výživné chápeme ako **dôležitý aspekt v zabezpečení potrieb dieťaťa** od povinného rodiča, ale **nemal by prevažovať nad záujmom o starostlivosť o dieťa**. Ak rodič chce participovať na starostlivosti a výchove, je potrebné tento záujem uprednostniť pred modelom zúženého styku s platením výživného. **V prípade odmietnutej osobnej starostlivosti je potrebné túto odmietnutú osobnú starostlivosť nahradiť tak, aby sa mohol rodič, ktorý má dieťa v osobnej starostlivosti venovať dieťaťu dvojnásobne.**

Považujeme za potrebné spresniť pojem **odôvodnené potreby dieťaťa**, ktorými sa určuje výška výživného – hoci je rozhodovanie o výživovacej povinnosti bežnou agendou na súdoch, vodiace **kritéria pri určovaní odôvodnených potrieb dieťaťa v zákone chýbajú**. Žiadame aby sa výška výživného pre dieťa, ak bolo zverené do starostlivosti len jednému z rodičov odvíjala od času, ktorým každý z rodičov participuje na výchove a starostlivosti o dieťa.

Aby výživné patrilo dieťaťu považujeme za potrebné stanoviť pravidlá, ktoré by sprehľadnili čerpanie prostriedkov z výživného pre potreby a náklady spojené so **starostlivosťou o dieťa**. Napríklad môže byť zriadený **system s povinnosťou založenia bankového účtu**, ak o to požiada aspoň jeden z rodičov. Obaja rodičia by mali mať povinnosť platiť výživné na tento účet. Všetky výdavky na dieťa by sa mali hradiť len z tohto účtu, prípadne kartou k účtu. Rodič by mohol z účtu aj vybrať hotovosť a nakúpiť veci potrebné pre dieťa, ale musel by vedieť nákup zdokladovať. Na zaplatenie bývania dieťaťa by si mohol rodič previesť na svoj účet príslušnú sumu. Takáto úprava by zabezpečila prehľad o výdavkoch na dieťa, čiže by bolo jasné, či je výživné dostatočné a či ho rodič nemíňa na svoje potreby. **Súdom by sa jednoducho stanovovala výška výživného a ubudlo by návrhov na zmenu výživného**. Ak rodič dostane pokutu za marenie výkonu súdneho rozhodnutia, nesmel by ju platiť z výživného.

Zrušenie klasifikácie neplnenia výživovacej povinnosti ako trestného činu odôvodňujeme tým, že výkon rozhodnutia v exekučnom konaní je postačujúci (zmena Trestného zákona).

11. Výkon rodičovských práv a povinností

V súčasnosti právna úprava ustanovuje, že ak sa rodičia nedohodnú o podstatných veciach súvisiacich s výkonom rodičovských práv a povinností, najmä o vystaňovaní maloletého dieťaťa do cudziny, o správe majetku maloletého dieťaťa, o štátnom občianstve maloletého dieťaťa, o udelení súhlasu na poskytovanie zdravotnej starostlivosti a o príprave na budúce povolanie, rozhodne na návrh niektorého z rodičov súd. **Často však rodič, ktorému dieťa nebolo zverené do starostlivosti nie je žiadaný o súhlas pri výbere školy, zmene školy, trvalého pobytu a nemá vykonateľné právo na návštevu prípadne informácie od obvodného lekára, či možnosť navštíviť alebo informovať sa o dieťati v školskom či predškolskom zariadení**. Navrhujeme, aby bola v zákone ustanovená povinnosť žiadať súhlas druhého rodiča, ktorému dieťa nebolo zverené daná zákonom a **nastaviť podmienky tak, aby**

ten rodič, ktorý má záujem rovnoprávne sa podieľať na výchove dieťaťa takúto možnosť skutočne mal.

12. Cestovný doklad dieťaťa

Ak je upravený styk s dieťaťom, tak súhlas na vydanie pasu, resp. zapísanie dieťaťa do pasu druhého rodiča (najčastejšie toho, ktorému bolo dieťa zverené do starostlivosti) často znemožní druhému rodičovi vycestovať s dieťaťom na dovolenku, alebo čo i len krátky výlet do okolitých štátov. **Rodič, ktorému bolo dieťa zverené do osobnej starostlivosti nemá právo zasahovať do rodičovských práv druhého rodiča a obmedzovať jeho práva.** Rodičovské práva obidvoch rodičov sú podľa ústavy SR rovnaké, preto vyžadovanie súhlasu je protiústavné. V zmysle vyššie uvedeného požadujeme novelizovať príslušné ustanovenia zákona o cestovných dokladoch.

13. Predbežné opatrenie o striedavej osobnej starostlivosti

V záujme zachovania vzťahu k oboj rodičom je nutné po odlúčení poskytnúť okamžitú ochranu na zachovanie vzťahu rodič – dieťa. Inštitút predbežného opatrenia o rovnocennom styku (striedavá osobná starostlivosť) by mal v takomto prípade byť automatickým nástrojom už v priebehu konania v prípade, že sa rodičia nedohodnú, tak aby bol zachovaný rovnocenný a vynútiteľný prístup oboch rodičov k dieťaťu už počas konania. V prípade podania návrhu na nariadenie predbežného opatrenia na zverenie do osobnej starostlivosti by mal súd vždy povinne vypočuť aj druhého rodiča a v prípade, že majú o osobnú starostlivosť obidvaja záujem, nariadiť predbežným opatrením striedavú osobnú starostlivosť. **Lehota na nariadenie takéhoto predbežného opatrenia by mala byť najviac 7 dní.**

14. Dĺžka konania vo veci maloletých

V prípadoch, ak sa rozhoduje o úprave práv a povinností k maloletému dieťaťu, o úprave styku rodiča s dieťaťom a pod. sú konania v súčasnosti niekedy príliš dlhé, **čo pôsobí deštruktívne na dieťa i na vzťahy medzi ním a druhým rodičom, preto navrhujeme skrátiť lehotu v týchto konaniach.** Alternatívne je možné zaviesť prioritu týchto konaní, v ktorých sa rozhoduje o úprave práv a povinností k maloletému dieťaťu, o úprave styku rodiča s dieťaťom. Navrhujeme lehotu na rozhodovanie vo veci zverenia dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti stanoviť na najviac 3 mesiace od podania návrhu s možnosťou predĺženia v prípade náročného dokazovania.

15. Výkon súdneho rozhodnutia

V prípade bezdôvodného odmietnutia styku navrhujeme pokutu **uloženú priamo príslušníkom policajného zboru v blokovom konaní,** pri prvom marení styku vo výške 200 EUR, druhý krát 400 EUR a tretí krát 600 EUR (novelizácia priestupkového

zákona). Štvrté odmietnutie **by už naplnilo skutkovú podstatu trestného činu marenia výkonu rozhodnutia**. Návrh na výkon súdneho rozhodnutia navrhujeme podať po zámernom zmarení styku v dĺžke jedného mesiaca, t. j. v súčasnej štandardnej úprave „párnovíkendovstva“ dvoch zmarených stretnutí. Ak by musel otec podať takýto návrh tri krát v priebehu šiestich mesiacov, nasledovala by automaticky zmena zverenia, ak by mal aj druhý rodič záujem o zverenie dieťaťa do osobnej starostlivosti v rámci zásady tri krát a dost', pretože by išlo o zjavnú recidívu. V prípade trestného stíhania rodiča za marenie výkonu rozhodnutia alebo pri výkone rozhodnutia by **súd povinne musel skúmať možnosť využitia § 25 ods. 4 Zákona o rodine**: "Ak jeden z rodičov opakovane bezdôvodne a zámerne neumožňuje druhému rodičovi styk s maloletým dieťaťom upravený podľa odseku 1 alebo 2, súd môže aj bez návrhu zmeniť rozhodnutie o osobnej starostlivosti".

16. Odôvodnenosť predbežného rozhodnutia

Odôvodnenosť rozhodnutia súdu je jednou z jeho podstatných náležitostí a navrhujeme preto, aby ani predbežné opatrenie, v ktorom sa súd stotožnil s dôvodmi uvedenými navrhovateľom nebolo výnimkou z tohto princípu. Súd musí minimálne odôvodniť, prečo sa s uvedenými dôvodmi stotožnil.

17. Paušálna odmena pre advokáta

Navrhujeme určiť povinnosť paušálnej odmeny vo veciach úpravy výkonu rodičovských práv a povinností (vrátane rozvodu, ak ide o rozvod s maloletými deťmi), zmeny zverenia do osobnej starostlivosti prípadne ďalšie, a určiť výšku tejto paušálnej odmeny, **tak aby odmena nebola pre advokáta motiváciou zbytočne predlžovať konanie**. V tejto súvislosti navrhujeme novelizovať príslušné ustanovenia vyhlášky Ministerstva spravodlivosti o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb.

18. Postavenie kolízneho opatrovníka v súdnej sieni

Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné súdy a krajské súdy ustanovuje, že *ak sa na súdnom pojednávaní v občianskoprávných, obchodnoprávných a správnych veciach zúčastňuje prokurátor alebo zástupca orgánu povereného starostlivosťou o mládež, sedia za súdnym stolom na opačnej strane ako asistenti. Ak také umiestnenie prokurátora alebo orgánu starostlivosti o mládež nie je možné, pripraví sa pre tieto osoby samostatný stôl vedľa stola navrhovateľa s potrebným počtom stoličiek*.

Prax ukazuje, že kolízny opatrovník sedí takmer vždy pri navrhovateľovi, čo nie v súlade s procesnou zásadou rovnosti strán, preto **by mal kolízny opatrovník sedieť za stolom so sudcom**, prípadne mať stôl oproti nemu.

19. Rodinné súdy

Navrhujeme zaviesť rodinné súdy s terajšou poručenskou agendou okresných súdov, nakoľko táto je špecifická svojím charakterom. Navrhované **rodinné súdy by boli súdmi prvého stupňa pridružené k okresným súdom**, a zaoberali by sa výhradne a výlučne konaniami vo veci rozluky, anulovania, rozvodu manželstva, príbuznosti a konaniami vo veci výkonu rodičovských práv k maloletým deťom, vrátane konaní o náhradných formách starostlivosti o dieťa. Žiadame aby boli dôsledne analyzované funkčné modely so špecializovanými súdmi v iných krajinách a kompetenčné inštitúcie by vypracovali návrh na reformu systému poručenských súdov. **Túto koncepčnú zmenu považujeme za kľúčovú pre zlepšenie kvality rozhodovania o osudoch detí na Slovensku.** Doteraz je žiaľ táto agenda na chvoste záujmu, aj keď sa len v oblasti zverenia detí do výchovy rozhoduje na Slovensku v priemere o živote a osudoch 13.000 detí ročne.

20. Cochemský model spolupráce

Na vyššie uvedených súdoch, alternatívne na súčasných okresných súdoch, by sme chceli presadiť tzv. Cochemský model spolupráce, ktorý úspešne funguje v Nemecku. Tento model znamená interaktívnu spoluprácu viacerých profesií (sudcov, advokátov, sociálnych pracovníkov, psychologov), tak aby rodičia dospeli čo najrýchlejšie k takej vzájomnej dohode o úprave výkonu rodičovských práv a povinností, aby bolo zachované právo dieťaťa na rovnakú rodičovskú zodpovednosť a starostlivosť. Žiadame aby sa podpore pilotných projektov a podpore zavádzania tohto modelu venovala pozornosť zo strany dotknutých rezortov.

21. Zmena súvisiacich predpisov

V súvislosti so zavedením striedavej osobnej starostlivosti (ako štandardu) je potrebné novelizovať príslušné ustanovenia súvisiacich predpisov, najmä v oblasti sociálneho zabezpečenia. Akcentovať chceme na **štátnu podporu rodín, kde funguje striedavá starostlivosť**, aby štát motivoval oboch rodičov k výkonu ich rodičovských práv a povinností a ku vzájomnej dohode o takejto úprave. Striedavá osobná starostlivosť prináša zvýšené náklady, avšak je to model podpory rekonštruovanej formy rodiny a v najlepšom záujme pre zdravý vývin dieťaťa.

Navrhujeme taktiež zaviesť povinnú rodičovskú dovolenku pre otcov – napríklad v modeli dva roky rodičovskej dovolenky pre matku, či jedného z rodičov a ak by chcela rodina naďalej dostávať štátnu podporu vo forme rodičovského príspevku, na rodičovskú dovolenku by musel ísť druhý rodič. Mnoho otcov sa zúčastní pôrodu a podieľa viac na výchove detí ako to bolo kedysi, ale na rodičovskú dovolenku sa ich odhodlá len veľmi málo (v súčasnosti je to cca. 1 %). Aj takýmto spôsobom (okrem iných opatrení a stimulov) by mal štát podporovať právo dieťaťa na rovnocennú starostlivosť oboch rodičov a **väčšiu participáciu otcov v starostlivosti o deti už od samého narodenia.** V tejto súvislosti však bude potrebných viacero zmien, vrátane zmien

zaužívaných prístupov k rozdeleniu rolí v starostlivosti o dieťa a prípadne k rozdeleniu rolí v spoločnej domácnosti.

22. Kolízny opatrovník ako účastník konania

Prax ukazuje, že je potrebné čo najskôr **komplexne novelizovať zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele** tak, aby reflektoval súčasnú právnu úpravu a aby činnosť kolíznych opatrovníkov zodpovedala skutočne tomu, k čomu sa Slovenská republika zaviazala prístupím k Medzinárodnému dohovoru o právach dieťaťa a tomu, čo ustanovuje zákon o rodine (dieťa má právo na rovnocenný vzťah s obidvomi rodičmi). Keďže takáto komplexná zmena vyžaduje dôkladnú prípravu, navrhujeme, aby sa dovedy, čo **najskôr zákonom ustanovila povinnosť pre kolízneho pracovníka podávať písomné vyjadrenia k návrhom rodičov na úpravu výkonu rodičovských práv a povinností**, tak aby sa tieto vyjadrenia a návrhy stali súčasťou súdneho spisu.

23. Zmeny v Trestnom zákone

Už v odôvodneniach predchádzajúcich bodov uvádzame navrhované čiastkové zmeny Trestného zákona. **Ďalej by sme chceli upriamiť pozornosť i na zneužívanie trestných oznámení z týrania a zneužívania, ktoré sa v súčasnosti vo veľkom zneužívajú na izoláciu detí od rodiča a získanie neoprávnených výhod pri rozvodoch a rozhodovaní o zverovaní detí do výchovy, a v neposlednom rade aj na zastrašovanie.**

Inštitúty ochrany pred domácim násilím **považujeme za nesmierne dôležité a potrebné**, ide nám však **o odstránenie ich zneužívania**. Očakávame presadenie dodatočných účinných opatrení pre krivo obviňujúcich aj krivých svedkov, ak sa obvinenie preukáže ako neopodstatnené a aby takéto opatrenia mali hlavne preventívne účinky. Ide o prípady, keď zo strany obviňujúceho nešlo len o podozrenie, ale bol dokázaný jeho úmysel poškodiť druhého rodiča či obmedziť jeho rodičovské práva.

Liga Otcov – za spravodlivosť a práva detí a rodičov
kontakt: Sokolská 1, Bratislava, info@ligaotcov.sk, 0911 696 548, www.ligaotcov.sk